

LitLab Leesclub

Leesclub 149: Literatuur & filosofie

Het paradijs van slapen van Joost Oomen

Spelregels

In deze leesclub discussieer je met een groepje van 4 tot 6 lezers over *Het paradijs van slapen* van Joost Oomen. Je doet dat aan de hand van kaartjes met vragen over de tekst. De leesclub begint met een korte inleiding, die een van de spelers voorleest. Daarna volgen 4 rondes:

1. Ronde 1 bestaat uit 5 quizvragen over de tekst. Een van de spelers leest de vragen voor en alle spelers (inclusief voorlezer) schrijven hun antwoorden op een blaadje. Na het omdraaien van de laatste vraag verschijnen de juiste antwoorden in beeld. Daarna berekent iedereen zijn score.
2. Ronde 2 is een algemeen vragenrondje over de tekst: de spelers benoemen om de beurt wat ze onduidelijk vonden en proberen samen een antwoord te vinden. Als de grootste onduidelijkheden opgelost zijn, begint ronde 3.
3. Degene met de meeste goede antwoorden op de quizvragen mag als eerste een kaartje van de discussievragen omdraaien van een stapel naar keuze. Hij of zij geeft antwoord op de vraag, waarna de rest mag reageren. Vervolgens kiezen de overige spelers om de beurt een kaartje van een van beide stapels. Als een discussievraag herhaalt wat eerder in het gesprek al aan bod gekomen is, mag de speler die aan de beurt is een volgende kaart omdraaien. Dit gaat zo door totdat alle kaartjes omgedraaid zijn.
4. Aan het einde van de discussie komen de spelers samen tot een oordeel over de tekst. In ronde 4 geven ze een oordeel uitgedrukt in sterren en motiveren zij hun keuze.

Deze leesclub werd ontwikkeld door Geertje Otten, in samenwerking met de redactie van LitLab, een digitaal laboratorium voor literatuuronderzoek op de middelbare school. Ga voor meer lesmateriaal naar www.litlab.nl. Een docentenhandleiding en een didactische verantwoording van deze werkvorm zijn beschikbaar via www.litlab.nl/docenten.

Deze leesclub is gratis beschikbaar onder de Creative Commons licentie 'Naamsvermelding-NietCommercieel-GelijkDelen 4.0 Internationaal'.

Inleiding

‘Dat weet ik, maar ik vind dat de wet zich met twee dingen niet te bemoeien heeft: op wie je verliefd wordt en hoe je dood wilt gaan. Die dingen zijn persoonlijk. Uitsluitend persoonlijk. En dan heeft niemand er ook maar iets mee te maken.’ (p. 193)

In *Het paradijs van slapen* van Joost Oomen komen de verhalen van twee mannen op een bijzondere manier bij elkaar. Gerrit Blauw is een gepensioneerd dichter en theatermaker die zijn leven heeft gewijd aan kunst en schoonheid. Hij is niet ongelukkig, maar omdat de belangrijkste mensen in zijn leven overleden zijn, beschouwt hij het leven als voltooid. Theo Engel is euthanasiearts en verlost dagelijks doodzieke mensen uit hun lijden. Door zijn werk is Theo het geloof in schoonheid juist verloren. Als Gerrit aan Theo vraagt of hij Gerrits leven kan beëindigen, moet hij dat verzoek volgens de wet afkeuren. Er is bij Gerrit namelijk geen sprake van ondraaglijk lijden. Als hij Gerrit een dodelijke injectie zou toedienen, overtreedt Theo de wet en kan hij zelfs in de gevangenis belanden. En toch komt hij in de verleiding om Gerrit te helpen.

Het paradijs van slapen laat je nadenken over het recht om zelf te bepalen wanneer en hoe je sterft en laat je zien dat mooie dingen herkennen een beetje is als dia's kijken: als het licht er op het juiste moment doorheen schijnt, zie je haarscherp de prachtigste dingen. In deze leesclub gaan jullie in gesprek over de ethiek van euthanasie, en over het belang van kunst en schoonheid.

Ronde 1: Quiz

Draai de 5 kaartjes met quizvragen een voor een om en noteer allemaal het antwoord op een blaadje.

Ronde 2: Vragenrondje

Wat vond je onduidelijk in *Het paradijs van slapen*, wat begreep je niet zo goed? Formuleer om de beurt een vraag over de tekst en probeer samen tot een antwoord te komen.

Ronde 3: Discussievragen

De speler met de meeste goede antwoorden op de quizvragen mag als eerste een kaartje omdraaien van een van de twee stapels met discussievragen.

Ronde 4: Oordeel

Geef *Het paradijs van slapen* samen een waardering uitgedrukt in sterren. Beargumenteer vervolgens jullie keuze. Wat vonden jullie goed en wat juist minder goed? Heeft de discussie jullie individuele oordeel veranderd, en zo ja, hoe? Probeer voorbeelden en argumenten te halen uit jullie reacties op de discussievragen.

Quizvraag 1

Wie is Saartje en waar komt ze vandaan?

LitLab

Quizvraag 2

Theo mist de functie van één van zijn zintuigen. Wat is er met hem aan de hand?

LitLab

Quizvraag 3

Theo verleent euthanasie aan onder anderen een oude mevrouw. Wat neemt hij mee als hij vertrekt?

LitLab

Quizvraag 4

Volgens Theo gaat het in 20% van de euthanasievragen om pijn. Wat is volgens hem de reden van de overige 80% van de aanvragen?

LitLab

Quizvraag 5

Wat kijkt Theo Engel graag op tv als hij niet aan het werk is?

LitLab

Antwoorden

1. Saartje Schaap is het meisje van Terschelling en de vriendin van Douwe.
2. Hij kan niets meer ruiken.
3. Hij neemt de foto van de oude vrouw mee die op het toilet hing.
4. (Existentiële) eenzaamheid.
5. Documentaires over de Tweede Wereldoorlog (of: voetbalprogramma's).

LitLab

Feest der herkenning? 1/8

Het paradijs van slapen bestaat uit twee verhaallijnen, die allebei een eigen stijl hebben. De verhaallijn van Gerrit zit vol met beeldspraak. Die van Gerrit is doorgaans meer zakelijk. Welke verhaallijn spreekt je het meeste aan? Leg je antwoord uit.

Feest der herkenning? 2/8

In deze roman staat een zinnetje dat steeds weer terugkeert. 'Als je het me nu zou vragen, is dat het mooiste wat ik in mijn hele leven heb gezien.' Wat is eigenlijk het mooiste wat jij in je leven hebt gezien? Waarom/waardoor is dat het allermooiste?

Feest der herkenning? 3/8

In de delen die vanuit Theo's perspectief zijn geschreven, lees je citaten uit patiëntendossiers. Welk effect hebben die citaten op jou als lezer? Helpen ze je om Theo's beweegredenen te begrijpen of juist niet? Leg je antwoord uit.

Feest der herkenning? 4/8

Gerrit gaat met Saartje mee naar de abortuskliniek, omdat Douwe weigert mee te gaan. Welke redenen heeft Douwe daarvoor? Kun je zijn argumenten begrijpen? Waarom wel/niet?

Feest der herkenning? 5/8

Naast 'dood' is 'schoonheid' ook een thema in dit boek. Douwe vindt dat je mooie dingen kunt bereiken als je keihard oefent. Saartje vindt dat mooie dingen toevallig bestaan. En waar sta jij? Bij Douwe, Saartje of ergens in het midden? Leg je antwoord uit.

Feest der herkenning? 6/8

Gerrit maakt een theatervoorstelling met een giraf, zogenaamd om te laten zien dat een uitheems element schoonheid kan toevoegen aan een bestaande omgeving. In werkelijkheid gebruikt hij de giraf als lokmiddel voor Saartje. Vind je dat Gerrit daarmee schuldig is aan de diefstal en later de dood van Zuri? Leg je antwoord uit.

Feest der herkenning? 7/8

Theo zegt over euthanasie-artsen: 'Die zijn er om mensen uit het lijden te verlossen, niet om ze dood te maken om het doodmaken.' (p.192) Theo heeft al veel mensen geholpen te sterven. Zo veel dat zijn aanvankelijke idealisme is verdwenen. Is het volgens jou wel ethisch om van artsen te vragen dat ze mensen helpen om te sterven? Waarom wel/niet?

Feest der herkenning? 8/8

Lees het fragment uit de inleiding nog eens. Op dit moment is euthanasie verlenen als iemand niet ondraaglijk lijdt, verboden. Er is wel een wetsvoorstel gedaan om euthanasie ook in die gevallen te legaliseren, maar dat is nog niet aangenomen. Vind jij dat Gerrit gelijk heeft? Zou de wet niets te zeggen moeten hebben over de manier waarop je wilt sterven? Leg je antwoord uit.

Feest der
herkenning? 3/8

Feest der
herkenning? 2/8

Feest der
herkenning? 1/8

Feest der
herkenning? 6/8

Feest der
herkenning? 5/8

Feest der
herkenning? 4/8

Feest der
herkenning? 8/8

Feest der
herkenning? 7/8

Stof tot nadenken? 1/8

Theo neemt bij ieder overlijden iets mee van de overledene. Wat is volgens jullie de betekenis van dit 'jatwerk'?

Stof tot nadenken? 2/8

De afbeelding op de voorkant is het schilderij 'One Who Understands' van Paul Klee. Een print van het schilderij hangt in de kamer van Gerrit. Lees de uitleg bij dit schilderij op pagina 182. Vind je de afbeelding passen bij de inhoud van het boek? Leg je antwoord uit.

Stof tot nadenken? 3/8

Existentiële eenzaamheid ontstaat als je de wereld anders ervaart dan de mensen om je heen. Als je de 'spelregels niet meer begrijpt, spelregels die je met alle anderen ooit bent overeengekomen en die alle anderen nog prima lijken te begrijpen.' (p.119). Ook Saartje voelde die eenzaamheid (p.164). Het mooie, maar ook het verdrietige werd haar redding. Kun je dit uitleggen met behulp van p. 164 en 165?

Stof tot nadenken? 4/8

Nadat Gerrit overleden is, rijdt Theo naar huis. 'O, die typische geur van mest in de Friese zomer. Als je het mij nu zou vragen, zou ik zeggen dat dat het mooiste is wat ik ooit geroken heb.' Ineens kan Theo weer ruiken. Kun je de symbolische betekenis hiervan uitleggen?

Stof tot nadenken? 5/8

Theo Engel is een zogenoemde 'speaking name': Theo(s) is Grieks voor 'God'. Je zou kunnen stellen dat hij tegelijkertijd voor God speelt, en een engel is. Wat is volgens jou het verschil tussen die twee rollen? Welke van deze twee rollen past volgens jou het beste bij hem?

Stof tot nadenken? 6/8

Ieder deel in het boek heeft een motto. Alle motto's zijn afkomstig uit het nummer 'Everywhere' van Fleetwood Mac. Het nummer wordt ook op de uitvaart van Piet, in het eerste deel, gespeeld. Zoek het liedje op en luister ernaar. Zoek ook de songtekst. Waarom past deze tekst wel/niet bij de inhoud van het boek. Leg je keuze uit.

Stof tot nadenken? 7/8

Theo besluit uiteindelijk Gerrit te helpen, ook al weet hij dat hij daardoor strafbaar is. Waarom doet hij het toch? Leg je antwoord uit door je zo goed mogelijk te verplaatsen in Theo op basis van wat je over hem gelezen hebt.

Stof tot nadenken? 8/8

In dit verhaal krijgt Gerrit te maken met twee ethische kwesties waarover veel discussie is (geweest) in de landelijke politiek: abortus en euthanasie. Heeft dit boek je geholpen om begrip te krijgen voor mensen die voor een abortus of euthanasie te kiezen? Waarom wel of niet?

Stof tot
nadenken? 3/8

Stof tot
nadenken? 2/8

Stof tot
nadenken? 1/8

Stof tot
nadenken? 6/8

Stof tot
nadenken? 5/8

Stof tot
nadenken? 4/8

Stof tot
nadenken? 8/8

Stof tot
nadenken? 7/8